TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2007 m. rugsėjo 11 d. *

Byloje C-287/05

dėl *Centrale Raad van Beroep* (Nyderlandai) 2005 m. liepos 15 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2005 m. liepos 18 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

D. P. W. Hendrix

prieš

Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijos pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, P. Kūris ir E. Juhász, teisėjai G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus ir J.-C. Bonichot (pranešėjas),

* Proceso kalba: olandų.

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2006 m. lapkričio 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— D. P. W. Hendrix, atstovaujamo advokato J. Klinkert,

— *Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen*, atstovaujamos *Senior jurist* F. W. M. Keunen,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos H. G. Sevenster ir M. de Grave,

— Jungtinės Karalystės, atstovaujamos C. White ir Z. Bryanston-Cross, padedamų *QC* D. Anderson,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos D. Martin ir P. van Nuffel,

susipažinęs su 2007 m. kovo 29 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1), iš dalies pakeistu 1998 m. birželio 4 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1223/98 (OL L 168, 1998, p. 1, toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), 4 straipsnio 2a dalies aiškinimu bei EB 12, 18, 39 straipsnių ir 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, 1968, p. 2) 7 straipsnio 1 dalies taikymo sritimi.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant bylą *D. P. W. Hendrix prieš Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen* (Pagal darbo sutartį dirbančių asmenų draudimo valdymo instituto valdyba, toliau – UWV). Ieškovas pagrindinėje byloje ginčija UWV atsisakymą jam skirti išmoką, numatytą 1997 m. balandžio 24 d. Įstatyme dėl jaunų neįgalių asmenų draudimo nuo nedarbingumo (*Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten*) (Stb., Nr. 177, 1997, toliau – *Wajong*), motyvuojamą tuo, jog jis negyvena Nyderlanduose.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Reglamento Nr. 1408/71 2 straipsnio, išvardijančio asmenis, kuriems taikomas šis reglamentas, 1 dalis numato:

„Šis reglamentas taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ar savarankiškai dirbantiems asmenims ar studentams, kuriems yra taikomi ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai ir kurie yra vienos iš valstybių narių piliečiai <...>, bei jų šeimos nariams ir maitintojo netekusiems asmenims."

4 Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnis „Taikymo sritys" numato:

„1.Šis reglamentas taikomas visiems teisės aktams, kurie apima šias socialinės apsaugos sritis:

a) ligos ir motinystės išmokas;

b) invalidumo išmokas, įskaitant tas, kurios skirtos darbingumui išsaugoti ar atgauti;

<...>

2a. Šis reglamentas taip pat taikomas specialioms neįmokinėms išmokoms, kurios mokamos pagal teisės aktus ar kitas sistemas nei tos, kurios nurodytos 1 dalyje arba neįtraukiamos pagal 4 dalies nuostatas, jeigu tokios išmokos yra numatytos:

a) teikti papildomą, pakeičiantį ar pagalbinį draudimą nuo rizikos, kurią apima 1 dalies nuo a iki h punktuose nurodytos socialinės apsaugos sritys;

b) tik kaip speciali neįgaliųjų asmenų apsauga.

<...>

4. Šis reglamentas netaikomas socialinei <...> paramai <...>." (Pataisytas vertimas)

5 Dėl Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 2a dalyje numatytų specialių neįmokinių išmokų šio reglamento 10a straipsnio 1 dalis numato:

„Nepaisant 10 straipsnio ir III antraštinės dalies nuostatų, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, 4 straipsnio 2a dalyje nurodytos specialios neįmokinės išmokos pinigais mokamos tiktai valstybės narės, kurioje jie gyvena, teritorijoje pagal tos valstybės teisės aktus su sąlyga, kad tokios išmokos yra išvardytos IIa priede. Tokias išmokas moka ir jų išlaidas padengia gyvenamosios vietos įstaiga."

6 Reglamento Nr. 1408/71 IIa priedo J punkte išmokos, kurios Nyderlanduose suteikiamos pagal *Wajong*, laikomos specialiomis neįmokinėmis išmokomis.

7 Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnis, skirtas įgyvendinti EB sutarties nuostatas, susijusias su laisvu darbuotojų judėjimu, numato:

„1. Darbuotojui, jei jis yra valstybės narės pilietis, turi būti sudarytos tos pačios įdarbinimo ir darbo sąlygos, kaip ir piliečiui tos valstybės narės, kurioje jis dirba, nepaisant jo pilietybės, ypač nustatant atlyginimą ir atleidžiant iš darbo, o nedarbo atveju – grąžinant arba vėl priimant į darbą.

2. Jis naudojasi tomis pačiomis socialinėmis ir mokesčių lengvatomis kaip ir vietiniai darbuotojai.

<...>“

Nacionalinės teisės aktai

8 1966 m. vasario 18 d. Įstatymas dėl draudimo nuo nedarbingumo (*Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzerkering*, Stb., Nr. 84, 1966, toliau – WAO) apdraudžia darbuotojus nuo atlyginimo netekimo dėl nedarbingumo rizikos. Šis draudimas finansuojamas iš darbdavio privalomųjų įmokų nuo atlyginimo, kurį jis moka savo darbuotojams. Kad būtų galima gauti išmoką remiantis WAO, reikia būti apdraustam, kai tampama nedarbingu.

9 Iki 1998 m. 1975 m. gruodžio 11 d. Įstatymas dėl bendrojo draudimo nuo nedarbingumo nustatymo (*Algemene Arbeidsongeschiktheidswet,* Stb., Nr. 674, 1975, toliau – AAW) įtvirtino visuotinį bendrą privalomąjį draudimą nuo ilgalaikio nedarbingumo finansinių pasekmių.

10 AAW buvo iš dalies pakeistas, pirma, 1997 m. balandžio 24 d. Įstatymu dėl savarankiškai dirbančių asmenų draudimo nuo nedarbingumo (*Wet arbeidsongeschiktheids-verzekering zelfstandigen,* Stb., Nr. 176, 1997), taikomu savarankiškai dirbantiems asmenimis, ir, antra, *Wajong,* kuriuo siekiama apsaugoti jaunus neįgalius asmenis nuo ilgalaikio nedarbingumo finansinių pasekmių.

11 *Wajong* numato minimalaus dydžio išmokos mokėjimą jauniems asmenims, kurie yra visiškai arba iš dalies ilgą laiką nedarbingi prieš jiems patenkant į darbo rinką. Jaunais neįgaliais asmenimis laikomi rezidentai, kurie sulaukę septyniolikos metų jau buvo nedarbingi arba kurie nedarbingais tapo vėliau ir mokėsi mažiausia 6 mėnesius iki dienos, kai jie tapo nedarbingais. Išmoka negali būti išmokėta anksčiau, nei sukanka aštuoniolika metų.

12 Pagal *Wajong* suteiktos išmokos suma priklauso nuo nedarbingumo laipsnio (nustatyta 25 % minimali riba) ir visiško nedarbingumo atveju siekia 70 % įstatymais nustatyto minimalaus atlyginimo. Teisė į šią išmoką nesusijusi nei su draudimo premijos arba įmokos mokėjimu, nei su nuosavų lėšų buvimu arba jų neturėjimu. Išmoka vis dėlto gali būti sumažinama, kai teisę į ją turintis asmuo gauna pajamas iš darbo arba kai ši išmoka mokama kartu su kitomis nedarbingumo išmokomis.

13 *Wajong* numatytą išmoką išmoka Nedarbingų jaunų neįgalių asmenų fondas (*Arbeidsongeschiktheidsfonds jonggehandicapten*) ir ji finansuojama iš valstybės iždo (*Wajong* 64 straipsnio a punktas).

14 Skirtingai nuo AAW, kuris šiuo atveju nenumato jokių apribojimų, *Wajong* numatyta išmoka negali būti išmokėta, jeigu teisę į išmoką turintis asmuo negyvena Nyderlanduose. *Wajong* 17 straipsnio 1 dalis iš tikrųjų numato, kad „teisė į nedarbingumo išmoką baigiasi <...> pirmą mėnesio, einančio po mėnesio, per kurį jaunas neįgalus asmuo apsigyveno už Nyderlandų teritorijos ribų, dieną."

15 Vis dėlto galima nuo šios taisyklės nukrypti, kai teisės į išmoką praradimas sukelia „didelės neteisybės" situaciją (*Wajong* 17 straipsnio 7 dalis).

16 2003 m. balandžio 29 d. Sprendime UWV patikslino, kad „didelė neteisybė" yra, kai jaunas neįgalus asmuo turi dėl imperatyvių priežasčių persikelti gyventi už Nyderlandų teritorijos ribų ir kai reikia manyti, kad nutraukus šios išmokos mokėjimą jam labai pakenkiama. Imperatyviomis priežastimis laikoma būtent tai, kad tam tikrą laiką reikia gydytis, priimamas darbo, kuris suteikia tam tikrą reintegracijos perspektyvą, pasiūlymas arba reikia išvykti kartu su asmenimis, nuo kurių priklauso jaunas neįgalus asmuo, kai šie asmenys priversti palikti Nyderlandus.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

17 D. P. W. Hendrix gimė 1975 m. rugsėjo 26 d. ir yra Nyderlandų pilietis. Jis turi lengvą protinę negalią. 1993 m. rugsėjo 26 d. jam suteikta išmoka pagal AAW, kuri

1998 m. sausio 1 d. tapo išmoka pagal *Wajong*. D. P. W. Hendrix yra laikomas nuolatos nedarbingu nuo 80 % iki 100 %, laisvoje darbo rinkoje nėra pakankamai darbų, kurie, objektyviai žvelgiant, būtų pritaikyti prie jo kompetencijos ir gebėjimų.

18 Nuo 1994 m. vasario 1 d. D. P. W. Hendrix dirbo pritaikytame darbe – *Formido Bouwmarkt* atlyginimų skyriuje Mastrichte (Nyderlandai). Už šią veiklą jam buvo atlyginama, bet ir toliau jis gavo išmoką pagal *Wajong*, sumažintą atsižvelgiant į darbo uždarbį. Jis nevykdė jokios profesinės veiklos už Nyderlandų teritorijos ribų.

19 1999 m. birželio 1 d. D. P. W. Hendrix persikėlė gyventi į Belgiją, bet ir toliau dirbo Nyderlanduose. Dėl to 1999 m. birželio 28 d. Sprendimu UWV nusprendė nuo 1999 m. liepos 1 d. nutraukti D. P. W. Hendrix pagal *Wajong* mokamos išmokos mokėjimą, taikydama šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies pradžią ir c punktą, numatantį, kad išmoka nebemokama nuo pirmos pirmojo mėnesio, einančio po mėnesio, per kurį jaunas neįgalus asmuo apsigyveno už Nyderlandų teritorijos ribų, dienos.

20 1999 m. rugsėjo 17 d. Sprendimu UWV pripažino nepagrįstą D. P. W. Hendrix pateiktą skundą dėl 1999 m. birželio 28 d. Sprendimo.

21 2001 m. kovo 16 d. Sprendimu *Rechtbank Amsterdam* pripažino nepagrįstą D. P. W. Hendrix pareikštą ieškinį dėl 1999 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo. D. P. W. Hendrix apskundė šį sprendimą apeliacine tvarka *Centrale Raad van Beroep*.

22 Atsižvelgdamas į tai, kad ginčo sprendimas reikalauja Bendrijos teisės išaiškinimo, *Centrale Raad van Beroep* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 1408/71 IIa priede nurodyta ir *Wajong* pagrindu mokama išmoka turi būti laikoma specialia neįmokine išmoka to paties reglamento 4 straipsnio 2a dalies prasme, dėl ko tokiems asmenims, kaip antai apeliantui pagrindinėje byloje, taikytina tik jo 10a straipsnyje įtvirtinta koordinavimo taisyklė? Ar atsakant į šį klausimą yra svarbu tai, kad suinteresuotasis asmuo iš pradžių gaudavo neįgalių jaunų asmenų išmoką pagal AAW, kuri nuo 1998 m. sausio 1 d. buvo visiškai pakeista išmoka, mokama pagal *Wajong*?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar darbuotojas gali remtis EB 39 straipsniu, kurį įgyvendino Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnis, prieš valstybę narę, kurios pilietis jis yra, jeigu dirbo tik šioje valstybėje narėje, bet gyvena kitos valstybės narės teritorijoje?

3. Jei į pirmąjį ir antrąjį klausimus būtų atsakyta teigiamai, ar EB 39 straipsnis tiek, kiek jis yra įgyvendintas Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinamas kaip reiškiantis, kad su pastarąja nuostata visuomet yra suderinama teisės akto nuostata, išmokos suteikimą ar mokėjimo tęsimą sąlygojanti suinteresuotojo asmens gyvenimo valstybės narės, kurios teisės sistema yra taikytina, teritorijoje, kai ši sistema numato neįmokinę išmoką Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 2a dalies prasme bei yra nurodyta šio reglamento IIa priede?

4. Jei į pirmąjį ir antrąjį klausimus būtų atsakyta teigiamai, tačiau atsakymas į trečiąjį klausimą būtų neigiamas, ar Bendrijos teisė (įskaitant Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį ir EB 39 straipsnį, taip pat EB 12 ir 18 straipsnius) turi būti aiškinama kaip reiškianti, kad *Wajong* pobūdis gali pakankamai pateisinti tai, jog Sąjungos piliečiui, kuris visą darbo dieną dirba Nyderlanduose ir dėl to jam taikomi tik Nyderlandų teisės aktai, keliama gyvenamosios vietos sąlyga?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

23 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar pagal *Wajong* mokama išmoka yra speciali neįmokinė išmoka, kuriai bendrai taikomos Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 2a dalies ir 10a straipsnio nuostatos; iš to išplauktų, kad jos mokėjimas teisėtai galėtų būti sąlygotas gyvenamosios vietos. Taip pat jis abejoja, ar būtų naudinga atsižvelgti į ieškovo pagrindinėje byloje ankstesnę situaciją.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

24 Ieškovas pagrindinėje byloje pirmiausia tvirtina, kad tik išmokos, kurioms netaikoma Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 1 dalis, gali būti laikomos specialiomis neįmokinėmis išmokomis.

25 Antra, jis teigia, kad išmoka, suteikta dėl poreikio, yra speciali išmoka. Taip pat jis teigia, kad *Wajong* numatyta išmoka yra skirta kompensuoti pajamų sumažėjimą esant vienam iš Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 1 dalyje numatytų rizikos atvejų.

26 Ieškovas pagrindinėje byloje priduria, kad minėta išmoka pakeitė kitą išmoką, mokamą pagal AAW, kuri galėjo būti eksportuojama. Jis iš to daro išvadą, kad gali remtis 1992 m. balandžio 30 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1247/92, iš dalies keičiančio Reglamentą Nr. 1408/71 (OL L 136, 1992, p. 1), 2 straipsnyje numatytomis pereinamojo laikotarpio nuostatomis ir prašyti eksportuoti išmoką.

27 Atsakovė pagrindinėje byloje mano, kad *Wajong* numatyta išmoka yra speciali išmoka, nes ji kompensuoja ne prarastas pajamas (tokiu atveju, tai būtų socialinės apsaugos išmoka), bet preziumuojamas prarastas pajamas, nes jauni neįgalūs asmenys nėra prilyginami darbuotojams.

28 Nyderlandų vyriausybė mano, kad minėta išmoka yra kompensacinė išmoka, skirta asmenims, kurie neatitinka draudimo sąlygų įprastai invalidumo išmokai gauti.

29 Europos Bendrijų Komisija mano, kad *Wajong* numatyta išmoka yra mišri išmoka, priskirtina socialinei apsaugai ir socialinei paramai.

30 Minėta išmoka yra speciali išmoka, nes nors ir apima tą pačią riziką, ji taikoma asmenims, kurie dėl to, kad oficialiai nedirbo, niekada nebuvo ir, beje, niekada negalėjo būti apdrausti taikant WAO arba 1997 m. balandžio 24 d. Įstatymą dėl savarankiškai dirbančių darbuotojų draudimo nuo nedarbingumo.

31 Galiausiai atsakovė pagrindinėje byloje, Nyderlandų vyriausybė ir Komisija mano, kad tai, jog D. P. W. Hendrix gavo panašią kitu teisės aktu prieš priimant *Wajong* pagrįstą išmoką, yra nesvarbu.

32 Jungtinės Karalystės vyriausybė tvirtina, jog tam, kad pagal *Wajong* numatytą išmoką būtų galima laikyti specialia neįmokine išmoka, ji turi atitikti esmines sąlygas, t. y. ji turi būti ir speciali, ir neįmokinė išmoka, be to, nurodyta Reglamento Nr. 1408/71 IIa priede esančiame sąraše.

33 Dėl neįmokinio išmokos pobūdžio Jungtinės Karalystės vyriausybė mano, kad *Wajong* numatyta išmoka jį turi, nes yra finansuojama iš valstybės lėšų.

34 Dėl antros klausimo dalies Jungtinės Karalystės vyriausybė mano, jog yra nesvarbu, kad ieškovas pagrindinėje byloje iš pradžių gavo kitokią, bet panašią išmoką, nes ši situacija nekeičia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimo esmės.

Teisingumo Teismo atsakymas

— Dėl pirmos klausimo dalies

35 2006 m. liepos 6 d. Sprendime *Kersbergen-Lap ir Dams-Schipper* (C-154/05, Rink. p. I-6249) Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal *Wajong* suteikta išmoka turi būti laikoma specialia neįmokine išmoka Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 2a dalies prasme.

— Dėl antros klausimo dalies

36 Teisingumo Teismas minėtame sprendime *Kersbergen-Lap ir Dams-Schipper* (43 punktas) nusprendė, kad asmuo, esantis tokioje situacijoje, kaip antai ieškovas pagrindinėje byloje, negali remtis jokia prieš priimant *Wajong* pagal AAW įgytos lengvatos išsaugojimo teise. Todėl teisinės pasekmės (pagal *Wajong* suteiktos eksportuojamos ar neeksportuojamos išmokos), atsiradusios dėl gyvenamosios vietos perkėlimo už Nyderlandų teritorijos ribų, turi būti nagrinėjamos atsižvelgiant į normas, taikomas šio naujo įsikūrimo momentu, t. y. atsižvelgiant į naująsias nuostatas.

37 Be to, dėl ieškovo pagrindinėje byloje Reglamento Nr. 1247/92 2 straipsniu grindžiamo argumento, kad nors asmenys, kurie anksčiau nei 1992 m. birželio 1 d., t. y. šio reglamento įsigaliojimo dieną, gaudavo AAW numatytą išmoką arba atitiko sąlygas, kad ją gautų, gali pagal minėtą 2 straipsnį ir toliau remtis Reglamento Nr. 1408/71 10 straipsnyje numatytu gyvenamosios vietos sąlygos netaikymo principu, pažymėtina, kad asmenų, kaip antai ieškovas pagrindinėje byloje, kurie įvykdė šias sąlygas tik po minėtos dienos, situacija yra reglamentuojama šio reglamento 10a straipsniu (šiuo klausimu žr. 1998 m. birželio 11 d. Sprendimo *Partridge*, C-297/96, Rink. p. I-3467, 39 punktą).

38 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikia atsakyti, jog tokia išmoka, kokia suteikta pagal *Wajong*, turi būti laikoma specialia neįmokine išmoka Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 2 dalies prasme, todėl tik koordinavimo taisyklė, numatyta šio reglamento 10a straipsnyje, turi būti taikoma asmenims, esantiems tokioje situacijoje, kaip antai ieškovas pagrindinėje byloje, ir ši išmoka gali būti pagrįstai mokama tik asmenims, kurie gyvena valstybės narės, suteikiančios šią išmoką, teritorijoje. Tai, kad suinteresuotasis asmuo anksčiau gaudavo jauniems neįgaliems asmenims skirtą eksportuojamą išmoką neturi reikšmės minėtų nuostatų taikymui.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

39 Antruoju ir trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar ieškovas pagrindinėje byloje gali remtis EB 39 straipsniu tiek, kiek jį įgyvendino Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnis, ir, jei taip, ar šioms nuostatoms jo situacijoje prieštarauja tai, kad pagal *Wajong* suteiktos išmokos mokėjimas buvo nutrauktas dėl to, kad jis persikėlė gyventi už Nyderlandų teritorijos ribų.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

40 Ieškovas pagrindinėje byloje mano, kad jis turi būti laikomas darbuotoju, kuris pasinaudojo laisvo judėjimo teise pagal Bendrijos teisę. Jis remiasi būtent byla *Terhoeve* (1999 m. sausio 26 d. Sprendimas C-18/95, Rink. p. I-345), kurioje Teisingumo Teismas nusprendė, kad į Reglamento Nr. 1612/68 taikymo sritį patenka bet kuris Bendrijos pilietis, kuris naudojasi savo teise į laisvą darbuotojų judėjimą ir verčiasi profesine veikla kitoje valstybėje narėje, neatsižvelgiant į jo gyvenamąją vietą ir pilietybę. Jis taip pat pabrėžia, kad byloje *Meints* (1997 m. lapkričio 27 d. Sprendimas C-57/96, Rink. p. I-6689) Teisingumo Teismas

nusprendė, jog Reglamentas Nr. 1612/68 neleidžia socialinės lengvatos suteikimo sąlygoti jos gavėjo gyvenimu valstybės narės, kuri jam turi suteikti išmoką, teritorijoje.

41 Atsakovė pagrindinėje byloje pripažįsta, kad asmuo taip pat gali remtis EB 39 straipsniu prieš valstybę narę, kurios pilietis jis yra, jei pasinaudojo laisvo judėjimo teisėmis (žr., be kita ko, minėto sprendimo *Terhoeve* 27 ir 28 punktus). Vis dėlto ji teigia, kad šios teisės gali būti įgyvendinamos išvykstant gyventi į kitą valstybę narę su tikslu vykdyti ar tęsti ekonominę veiklą arba bent jau esant ryšiui su būsima arba esama profesine veikla.

42 D. P. W. Hendrix situacija yra kitokia. Jis, be abejo, išvyko iš savo kilmės valstybės, bet tik tam, kad gyventų kitoje valstybėje narėje, o ne tam, kad joje verstųsi profesine veikla. Kadangi jis niekada nedirbo už Nyderlandų teritorijos ribų, niekada nepasinaudojo ir laisvo judėjimo teisėmis. Atsakovė pagrindinėje byloje mano, kad EB 39 straipsniui reikia taikyti Teisingumo Teismo aiškinimą įsisteigimo laisvės srityje, pateiktą 1993 m. sausio 26 d. Sprendime *Werner* (C-112/91, Rink. p. I-429). Teisingumo Teismas šiame sprendime nusprendė, jog tai, kad asmuo paprasčiausia gyvena valstybėje narėje joje neįsikurdamas, nėra pakankamas užsienio elementas, kad būtų galima remtis EB 43 straipsniu.

43 Nyderlandų vyriausybė ir Komisija iš esmės pateikė tuos pačius argumentus kaip ir atsakovė pagrindinėje byloje.

44 Jungtinės Karalystės vyriausybė taip pat nurodo, kad minėtame *Terhoeve* sprendime pateiktas aiškinimas netaikytinas pagrindinėje byloje. Ji mano, kad D. P. W. Hendrix negali būti laikomas darbuotoju, pasinaudojusiu laisvo judėjimo teise, ir, be sprendimo minėtoje byloje *Werner*, papildomai remiasi generalinio advokato F. G. Jacobs išvados byloje *Hoever ir Zachow* (1996 m. spalio 10 d. Sprendimas C-245/94 ir C-312/94, Rink. p. I-4895) 93–97 punktais. Jos teigimu, Reglamentas

Nr. 1612/68 taikomas tik darbuotojams, kurie yra vienos valstybės narės piliečiai, o dirba kitoje valstybėje narėje. Todėl, atsižvelgiant į D. P. W. Hendrix situaciją, negalima jo laikyti darbuotoju, pasinaudojusiu laisvo judėjimo teise ir dėl to galinčiu remtis Reglamento Nr. 1612/68 nuostatomis.

Teisingumo Teismo atsakymas

45 Pagrindinėje byloje nuo 1994 m. vasario 1 d. D. P. W. Hendrix buvo įdarbintas „Pasidaryk pats" parduotuvėje Nyderlanduose. 1999 m. birželio 1 d. D. P. W. Hendrix persikėlė gyventi į Belgiją, bet išsaugojo darbo vietą Nyderlanduose, pirmiausia toje pačioje parduotuvėje, kurioje gaudavo mažesnį nei įstatymais nustatytas minimalus darbo užmokestis atlyginimą. Šį atlyginimą papildė pagal *Wajong* suteikta išmoka. Kadangi 1999 m. birželio 28 d. Sprendimu UWV nutraukė išmokų pagal *Wajong* mokėjimą nuo 1999 m. liepos 1 d. ir darbdavys atsisakė padidinti atlyginimą, šie darbo santykiai pasibaigė. Vis dėlto nuo 1999 m. liepos 5 d. D. P. W. Hendrix buvo įdarbintas kitoje „Pasidaryk pats" parduotuvėje, kurioje gavo įstatymais nustatytą minimalų darbo užmokestį. 2001 m. D. P. W. Hendrix sugrįžo gyventi į Nyderlandus.

46 Taigi pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija asmens, kuris savo kilmės valstybėje išsaugodamas apmokamą samdomą darbą, perkėlė savo gyvenamąją vietą į kitą valstybę narę, paskui susirado kitą apmokamą samdomą darbą savo kilmės valstybėje. Tai, kad D. P. W. Hendrix po įsikūrimo Belgijoje ir toliau dirbo Nyderlanduose, paskui toje pačioje valstybėje pakeitė darbdavį, jam suteikia darbuotojo migranto statusą ir leidžia patekti per visą pagrindinėje byloje nagrinėjamą laikotarpį, t. y. nuo 1999 m. birželio mėnesio iki 2001 m., į Bendrijos teisės taikymo sritį, būtent į nuostatų, susijusių su laisvu darbuotojų judėjimu, taikymo sritį (2006 m. vasario 21 d. Sprendimo *Ritter-Coulais*, C-152/03, Rink. p. I-1711, 31 ir 32 punktai ir 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Hartmann*, C-212/05, Rink. p. I-6303, 17 punktas).

47 Pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnį darbuotojas migrantas naudojasi tomis pačiomis socialinėmis lengvatomis kaip ir suteikiamos vietiniams darbuotojams. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką šioje nuostatoje nurodyta „darbuotojo" sąvoka apima pasienio darbuotojus, kurie gali remtis šia nuostata kaip ir bet kuris kitas darbuotojas, kuriam ji taikoma (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Meints* 50 punktą; 1999 m. birželio 8 d. Sprendimo *Meeusen*, C-337/97, Rink. p. I-3289, 21 punktą ir sprendimo *Hartmann* 24 punktą).

48 Kalbant apie „socialinės lengvatos" sąvoką, kurią nurodo Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalis, reikia pažymėti, kad ji apima visas – tiek su darbo sutartimi susijusias, tiek su ja nesusijusias lengvatas, kurios paprastai suteikiamos vietiniams darbuotojams vien dėl to, kad jie yra darbuotojai, arba dėl to, kad turi įprastą gyvenamąją vietą nacionalinėje teritorijoje, ir kurių taikymas taip pat darbuotojams migrantams dėl to, atrodo, palengvina jų judėjimą Bendrijos viduje (1985 m. kovo 27 d. Sprendimo *Hoeckx*, 249/83, Rink. p. 973, 20 punktas ir 1998 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Martínez Sala*, C-85/96, Rink. p. I-2691, 25 punktas).

49 Pagal *Wajong* suteikta išmoka yra lengvata, kuri suteikiama darbuotojams, dėl ligos ar negalios negalintiems uždirbti tiek, kiek geros sveikatos tą patį išsilavinimą ir patirtį turintis asmuo paprastai uždirba. Todėl, kaip mano prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėjama išmoka yra socialinė lengvata Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalies prasme.

50 Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybė narė negali socialinės lengvatos minėto 7 straipsnio prasme suteikimo sąlygoti lengvatos gavėjų gyvenimu šios valstybės narės nacionalinėje teritorijoje (minėtų sprendimų *Meints* 51 punktas ir *Meeusen* 21 punktas).

51 Tiesa, kad pagal *Wajong* suteikta išmoka yra viena iš specialių neįmokinių Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 2a dalies ir 10a straipsnio nuostatose numatytų išmokų, kuri teisėtai gali būti suteikiama tik asmenims, gyvenantiems valstybės narės, kurios teisės aktai ją numato, teritorijoje, ir kad Reglamento Nr. 1612/68 42 straipsnio 2 dalis numato, jog ji „neturi įtakos priemonėms, kurių imamasi pagal Sutarties 51 straipsnį (po pakeitimo – EB 42 straipsnis)“, o tai yra koordinavimo reglamento, koks yra Reglamentas Nr. 1408/71, atvejis.

52 Vis dėlto, kaip Teisingumo Teismas ne kartą buvo nusprendęs, Reglamento Nr. 1408/71 nuostatos, priimtos remiantis EB 42 straipsniu, turi būti aiškinamos atsižvelgiant į šio straipsnio tikslą, t. y. prisidėti prie kuo didesnės darbuotojų migrantų judėjimo laisvės užtikrinimo (2001 m. kovo 8 d. Sprendimo *Jauch*, C-215/99, Rink. p. I-1901, 20 punktas).

53 Šiuo atžvilgiu Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalis yra speciali EB 39 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos vienodo vertinimo taisyklės išraiška specifinėje socialinių lengvatų srityje ir turi būti aiškinama taip pat kaip ir ši nuostata (žr. 2006 m. vasario 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-205/04, Rink. p. I-31, 15 punktą).

54 Iš to išplaukia, kad gyvenamosios vietos sąlyga pagal *Wajong* numatytai išmokai gauti gali būti taikoma asmeniui, esančiam tokioje situacijoje, kaip antai D. P. W. Hendrix, tik jeigu ji yra objektyviai pateisinama ir proporcinga siekiamam tikslui.

55 Kaip Teisingumo Teismas nusprendė minėto sprendimo *Kersbergen-Lap ir Dams-Schipper* 33 punkte, pagal *Wajong* suteikta išmoka yra glaudžiai susijusi su socialine ir ekonomine situacija atitinkamoje valstybėje narėje, nes ji susijusi su minimaliu

atlyginimu ir pragyvenimo lygiu Nyderlanduose. Be to, ši išmoka yra viena iš specialių neįmokinių ir Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 2a dalies ir 10a straipsnio nuostatose numatytų išmokų, kurias gauna į šio reglamento taikymo sritį patenkantys asmenys tik valstybės narės, kurioje jie gyvena, teritorijoje ir pagal šios valstybės narės teisės aktus. Iš to išplaukia, kad tokia nacionalinės teisės aktais numatyta gyvenamosios vietos sąlyga yra objektyviai pateisinama.

56 Be to, reikia, kad minėtos sąlygos taikymas nepažeistų asmens, esančio tokioje situacijoje, kaip antai D. P. W. Hendrix, iš laisvo darbuotojų judėjimo išplaukiančių teisių daugiau, negu reikia nacionalinės teisės aktų teisėtiems tikslams pasiekti.

57 Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, kad nacionalinės teisės aktai, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 15 punkte, aiškiai numato, jog nuo gyvenamosios vietos sąlygos galima nukrypti, kai dėl jos atsiranda „didelė neteisybė". Pagal nusistovėjusią teismo praktiką nacionaliniai teismai kiek įmanoma turi aiškinti nacionalinę teisę tokia prasme, kad ji būtų suderinama su Bendrijos teisės reikalavimais (1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Marleasing*, C-106/89, Rink. p. I-4135, 8 punktas ir 2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *Pfeiffer ir kt.*, C-397/01–C-403/01, Rink. p. I-8835, 113 punktas). Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įsitikinti, kad šios bylos aplinkybėmis reikalavimas gyventi nacionalinėje teritorijoje nesukelia tokios neteisybės, atsižvelgdamas į tai, kad D. P. W. Hendrix įgyvendino savo teisę į laisvą darbuotojų judėjimą ir kad jis išsaugojo ekonominius bei socialinius ryšius su Nyderlandais.

58 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikia atsakyti, kad EB 39 straipsnis ir Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnis turi būti aiškinami taip: jie nedraudžia nacionalinės teisės aktų, įgyvendinančių Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 2a dalį ir 10a straipsnį bei įtvirtinančių, kad šio reglamento IIa priede numatyta speciali neįmokinė išmoka gali būti suteikta tik asmenims, kurie gyvena nacionalinėje teritorijoje. Vis dėlto šių teisės aktų

įgyvendinimas negali pažeisti asmens, kuris yra tokioje situacijoje, kaip antai ieškovas pagrindinėje byloje, teisių daugiau, negu reikia nacionalinės teisės akto teisėtiems tikslams pasiekti. Nacionalinis teismas, kuris turi pateikti nacionalinio teisės akto išaiškinimą kiek įmanoma suderintą su Bendrijos teise, privalo visų pirma atsižvelgti į tai, kad nagrinėjamas darbuotojas išsaugojo visus savo ekonominius bei socialinius ryšius su kilmės valstybe nare.

Dėl ketvirtojo klausimo

59 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar normomis, susijusiomis, be kita ko, su Europos pilietybe, galima remtis, kad būtų užginčyta taisyklė, pagal kurią tokia speciali neįmokinė išmoka, kuri numatyta *Wajong*, negali būti eksportuojama.

60 Kaip buvo nustatyta atsakant į ankstesnius klausimus, valstybės narės pilietis, esantis tokioje situacijoje, kaip antai D. P. W. Hendrix, patenka į Sutarties nuostatų, susijusių su laisvu darbuotojų judėjimu, taikymo sritį.

61 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką EB 18 straipsnis tik bendrai nustato teisę kiekvienam Sąjungos piliečiui laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, o EB 39 straipsnyje įtvirtinta konkreti jo išraiška, susijusi su darbuotojų judėjimo laisve (žr. 2002 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Oteiza Olazabal*, C-100/01, Rink. p. I-10981, 26 punktą ir 2007 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Alevizos*, C-392/05, Rink. p. I-3505, 66 punktą).

62 Kadangi pagrindinėje byloje gali būti taikomas EB 39 straipsnis, nereikia nagrinėti klausimo dėl EB 18 straipsnio išaiškinimo (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Oteiza Olazabal* 26 punktą ir *Alevizos* 80 punktą) ir atsakyti į ketvirtąjį klausimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

63 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **Tokia išmoka, kaip antai suteikta pagal 1997 m. balandžio 24 d. Įstatymą dėl jaunų neįgalių asmenų draudimo nuo nedarbingumo (*Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten*), turi būti laikoma specialia neįmokine išmoka 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97, iš dalies pakeistu 1998 m. birželio 4 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1223/98, 4 straipsnio 2 dalies prasme, todėl tik koordinavimo taisyklė, numatyta šio reglamento 10a straipsnyje, turi būti taikoma asmenims, esantiems tokioje situacijoje, kaip antai ieškovas pagrindinėje byloje, ir ši išmoka gali būti pagrįstai mokama tik asmenims, gyvenantiems valstybės narės, kuri suteikia šią**

išmoką, teritorijoje. Tai, kad suinteresuotasis asmuo anksčiau gaudavo jauniems neįgaliems asmenims skirtą eksportuojamą išmoką, neturi reikšmės minėtų nuostatų taikymui.

2. **EB 39 straipsnis ir 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje 7 straipsnis turi būti aiškinami taip: jie nedraudžia nacionalinės teisės aktų, įgyvendinančių Reglamento Nr. 1408/71, iš dalies pakeisto ir atnaujinto Reglamentu Nr. 118/97, iš dalies pakeistu Reglamentu Nr. 1223/98, 4 straipsnio 2a dalį ir 10a straipsnį bei įtvirtinančių, kad šio reglamento IIa priede numatyta speciali neįmokinė išmoka gali būti suteikta tik asmenims, kurie gyvena nacionalinėje teritorijoje. Vis dėlto šių teisės aktų įgyvendinimas negali pažeisti asmens, kuris yra tokioje situacijoje, kaip antai ieškovas pagrindinėje byloje, teisių daugiau, negu reikia nacionalinės teisės akto teisėtiems tikslams pasiekti. Nacionalinis teismas, kuris turi pateikti nacionalinės teisės akto išaiškinimą kiek įmanoma suderintą su Bendrijos teise, privalo visų pirma atsižvelgti į tai, kad nagrinėjamu atveju darbuotojas išsaugojo visus savo ekonominius bei socialinius ryšius su kilmės valstybe nare.**

Parašai.